

BANCA POPULARĂ „ȚĂRANUL” DIN PUCIOASA, JUDEȚUL DÂMBOVIȚA. PRIMA BANCĂ POPULARĂ ÎNFIINȚATĂ ÎN ROMÂNIA

Georgeta TOMA*

Abstract:

The cooperative and economic society of credit called “Taranul” was founded on march 9 1893, in the Serbanesti Podurile commune, the district of Dambovita, in the region of Ialomita. This was the first society of this type created in our country, society that will eventually become a popular bank in 1904, after the adoption, in 1903 of the law of the village banks and of the central house.

On February 16, 1904, this society becomes The Bank “Taranul”, that had a subscribed capital of 3944 lei and a deposit of 686 lei. The capital of the Bank increased through the monthly dues and the members that wanted to enter the society had the obligation to subscribe a capital and to deposit a tenth of it at the beginning.

The Bank “Taranul” had an active role in the society, contributing with credits given for the modernization and the social-economic and cultural development of the city of Pucioasa. This institution had a long activity of 55 years (1893 - 1948) and was administrated by outstanding people of the community, people like the priest and teacher Ion Diaconescu that leaded the society for seventeen years (1893 - 1910). The Bank had Constantin and Elena as patrons saints.

The Bank “Taranul” from the city of Pucioasa was the first popular bank in Romania the “beginner of the association movement of the countrymen”, this bank had an important role in the economic development of Pucioasa and its surrounding villages.

Banca „Țăranul” a fost înființată la 9 martie 1893, fiind prima bancă populară organizată după principiile cooperatiste, în România. Activitatea acestei bănci a fost reconstituită pe baza unui fond documentar, descoperit ca urmare a cercetărilor de teren efectuate la Pucioasa. Fondul a aparținut secretarului-casier al băncii, Mihail Pietroșanu, din Pucioasa, fiind alcătuit din procese-verbale și situații contabile ale inspecțiilor efectuate de-a lungul anilor, de către Casa Centrală a băncilor populare și cooperativelor sătești. Astăzi, fondul documentar, aparține Complexului Național Muzeal „Curtea Domnească” Târgoviște, fiind înregistrat în colecțiile de istorie modernă-contemporană și constituie o sursă importantă de date, în condițiile în care, la Arhivele Naționale Dâmbovița, nu există un fond despre această bancă.

Pentru a înțelege fenomenul apariției băncilor populare în România este necesar să cunoșțeam politica cooperativă promovată de statul român. În concepția liberală, cooperativa reprezenta o formă de organizare, o întreprindere aflată în concurență cu altă

* Complexul Național Muzeal „Curtea Domnească”, Str. Justiției, nr. 7, Târgoviște, jud. Dâmbovița.

întreprindere de pe piață, având ca vectori: libertatea inițiativei particulare și a concurenței, neintervenția statului în activitatea sa. În România, statul s-a implicat în construcția modernă a organismului social-economic, acordând autonomie cooperăției față de statul politic.

Legea băncilor populare, din 1903, a devenit legea organică a mișcării cooperatiste din vechiul Regat, iar din 1918, și pentru cooperativele din noile ținuturi. Această lege a instituit o tutelă a statului asupra mișcării cooperatiste, introducând controlul și dreptul de sancționare administrativă și de finanțare, prin instituția Creditului Agricol, reorganizat ca instituție de stat din 1892, cu rolul de Casă Centrală a băncilor populare¹.

Legea cooperăției, din 4 martie 1906, a luat Creditului Agricol atribuțiile referitoare la cooperăție și a înființat Casa Centrală a băncilor populare și cooperativele sătești, instituție distinctă ce funcționa pe lângă Ministerul de Finanțe. Controlul statului, efectuat prin instituția nou creată, era o soluție care nu satisfacea aspirațiile mișcării cooperatiste, dar a fost un regim legal tranzitoriu, așa cum a fost prezentat, în expunerea de motive, de Emil Costinescu, care arăta „că scopul legii nu este nicidecum de a face din băncile populare instituții de stat”².

Politica cooperativă a cunoscut modificări determinate de regimul politic, care guverna țara și de evoluția economiei românești în ansamblul ei.

După război a fost votată Legea pentru unificarea cooperăției, din 15 martie 1923, care trecea sub auspiciile Centralei Cooperativele de producție și consum și a Centrului Băncilor Populare, întreaga mișcare cooperativă de la orașe. Codul cooperăției din 12 iulie 1928 desființează Centrala Obștilor Sătești și a exploatărilor agricole și formează două centrale: Centrala Băncilor Populare și Centrala Cooperativele. Mișcarea cooperativă a stat în atenția legislativului, care a adoptat legi în continuare ca: Legea pentru organizarea cooperăției din 28 martie 1929, Legea din 27 martie 1935, Decretul-lege din 22 iunie 1938. Această legislație demonstrează că, statul a înțeles să folosească organismul cooperativ pentru sprijinirea țărănimii, iar cooperăția a devenit un instrument al politicii de stat³.

Mișcarea cooperativă, în sens modern, a apărut înainte de Legea din 1903, fiind promovată de anumiți intelectuali români. Aceasta are la bază doctrina asociaționistă promovată de socialiștii utopici: Ch. Fourier și Saint Simon. La noi, târgovișteanul I.H. Rădulescu a fost un cunoscător al acestei doctrine, punând la dispoziția lui Teodor Diamant, ziarul *Curierul Românesc* pentru a propaga „fourierismul”. I.H. Rădulescu a cunoscut și operele altor socialiști occidentali, traducând opera lui Louis Blank: „Catehismul socialiștilor”⁴. I.H. Rădulescu, Ion Ionescu de la Brad, precursori ai cooperăției, au avut și un proiect de bancă țărănească. De asemenea, dâmbovițeanul Ion Ghica, în lucrarea „Insula Prosta” sau într-o scrisoare către Vasile Alecsandri, vorbea de o posibilă cooperativă organizată după principiile socialiștilor utopici⁵. Curentul cooperatist a fost susținut și de alți intelectuali ca: P.S. Aurelian, Dimitrie Butculescu, C. Istrate, Spiru Haret.

¹ Gr. Mladenatz, *Politica cooperativă*, în *Enciclopedia României*, vol. III, Imprimeria Națională, București, 1939 – 1943, p. 628.

² *Ibidem*.

³ *Ibidem*, p. 629.

⁴ Gr. Mladenatz, A.G. Galan, I. Tatos, *Întreprinderile cooperatiste*, în *Enciclopedia României*, vol. III, Imprimeria Națională, București, 1939 – 1943, p. 634.

⁵ *Ibidem*.

Spiru Haret a avut o credință neștrămutată în binefacerile cooperăției, încredere pe care a transmis-o colaboratorilor săi. În 1903 a înaintat un raport regelui Carol I, în care arăta rolul băncilor populare în acordarea de credite țăranilor, în scopul eliminării *camelei*, care ajungea la cote alarmante. În acest raport, se arăta rolul important pe care trebuie să-l joace în înființarea băncilor populare, preoții și învățătorii⁶. Ideea cooperativă a pătruns în lumea satelor, unde era nevoie de credite ieftine și suficiente, care să contribuie la rentabilizarea exploataților agricole. Economia țărănească avea nevoie de unelte, semințe, îngrășăminte, mașini, instalații, care să permită accesul micului agricultor la avantajele mașinismului creat de revoluția industrială. Starea agriculturii românești, o agricultură extensivă, a imprimat mișcării cooperatiste o rămânere în urmă, față de mișcarea cooperatistă din alte țări. Cu toate acestea, mișcarea cooperatistă a adus un real folos economiei, iar băncile populare răspândite în toată țara, au oferit credite mici agricultorilor pentru necesitățile de producție.

În 1881, la inițiativa lui I.C. Brătianu și P.S. Aurelian, s-au înființat casele județene de credit agricol. În 1892, casele județene de credit agricol au fost desființate, iar în locul lor s-a înființat Creditul Agricol, o bancă centrală de stat, care avea filiale în toate județele. Această instituție, Creditul Agricol, a fost desființată în 1907, pentru a lăsa loc de dezvoltare băncilor populare, care își luase avânt deosebit după anul 1903⁷.

În 1893, au apărut primele bănci populare în județele Dâmbovița și Prahova, numărul lor s-a extins, în 1894, la 24, în 1903, la 700, iar în 1907, numărul ajunge la 2000⁸. Legea băncilor sătești și a casei lor centrale din 1903, prevedea trei tipuri de bănci populare. Legea încuraja tipul de bănci, care lucra cu centrala (art. 31). Băncile înființate, potrivit acestui articol, aveau trei principii directoare:

- 1) raza de activitate era limitată la două comune;
- 2) dobânda la împrumut și dividendul acordat capitalului era de maxim 10%;
- 3) gratuitatea administrației, în afară de contabil și casier, pentru băncile cu un capital mic de 10.000 lei, iar restul cheltuielilor nu putea depăși 10% din beneficiu. Acest tip de bancă a fost cel mai răspândit, în proporție de 95%⁹.

Înainte de Primul Război Mondial izvorul principal de finanțare a băncilor populare l-a constituit capitalul social, care, după război, va scădea, în favoarea depunerilor și creditelor contractate de bancă. Capitalul băncilor era întrebuițat în proporție de 80% pentru împrumuturi acordate societăților, atingându-și scopul social, pentru care au fost înființate. Băncile populare au avut un „caracter de mutualitate, unde calitatea de client și de asociat se întâlnește în aceeași persoană, calitatea de debitor corespunde calității de societar și de depunător, în calitate de creditor”¹⁰. Împrumuturile acordate de băncile populare, în marea lor majoritate, aveau o destinație productivă, cumpărări de pământ și inventar agricol, imobile și arendări de pământ.

Societatea cooperatistă de credit și economică „Țăranul” a fost înființată în 1893, martie, 9, în comuna Șerbănești - Podurile, județul Dâmbovița, plaiul Ialomița. Aceasta a fost prima societate de acest gen înființată în țară, care va deveni bancă populară în 1904,

⁶ Spiru Haret, *Chestia țărănească*, București, Carol Göbl, 1905, p. 3.

⁷ Gr. Mladenatz, A.G. Galan, I. Tatos, *op.cit.*, p. 639.

⁸ *Ibidem*, p. 640.

⁹ *Ibidem*.

¹⁰ *Ibidem*, p. 641.

în urma adoptării în 1903, a Legii băncilor sătești și a Casei Centrale. Fondul amintit cuprinde informații începând cu anul 1904 și până în 1948, dar și referiri de la înființarea băncii din 1893. Informațiile despre această bancă sunt cuprinse, în general, în procese-verbale încheiate, cu ocazia inspecțiilor efectuate de inspecitori de la Centrala Băncilor Populare și a Cooperativelor.

Societatea cooperativă de credit și economie „Țăranul” a luat ființă ca urmare a unui apel, al Comitetului de inițiativă format din 16 persoane, în frunte cu preotul Ioan Diaconescu, care chema locuitorii din Șerbănești-Podurile să se adune în 21 februarie 1893, în casele concetățenilor lor, Nae N. Costescu sau Mateiu I. Sprânceană, unde să va discuta Statutele pentru înființarea unei societăți economice cooperatiste. Scopul societății era acela de a se crea un capital prin mici cotizații lunare, „din care să se poată împrumuta cu un procent cât se poate de mic, fiecare din noi”¹¹. Ca urmare a acestui apel s-a înființat în 9 martie 1893, o societate cooperativă de credit și economie sătească cu numele de „Țăranul”.

În 16 februarie 1904, această societate se transformă în Banca Populară Țăranul ce avea un capital subscris de 3.944 lei și un capital vărsat de 686 lei. Capitalul băncii se va mări prin cotizații lunare, iar membrii care doreau să intre în societate aveau obligația de a subscrie un capital și să verse (depună) la intrare o zecime din el.

La reînființarea băncii au participat 30 de societari, așa cum arată Actul constitutiv, iar în capul listei se afla preot I. Diaconescu, preot I. Constantinescu și proprietarul I. Constantin, care au subscris și vărsat un capital într-o proporție mai mare față de ceilalți membri. Cu această ocazie s-a ales un consiliu de administrație, compus din șapte membrii: preot I. Diaconescu, Ion Constantin, N.I. Costescu, G. Popescu, T. Constantinescu, V.I. Diaconescu și P.I. Avian; iar cenzorii erau: Iosif Cazacu, N.N. Costescu, N.I. Sotir; supleanți: I. Ghenciulescu, Banu Anghel și G.P. Postelnicu.

În Adunarea generală, de la 16 februarie 1904, membrii societății au aprobat Actul constitutiv și Statutele Băncii Populare „Țăranul”, care au fost autentificate de Judecătoria de Pace Dâmbovița, judecător Gr. I. Tollea, „dăm autenticitate legală actului constitutiv și statutelor societății economice, sub numele de Banca Populară «Țăranul», din comuna Șerbănești-Podourile”¹².

La înființare, în 1904, Banca Populară „Țăranul”, a avut un capital subscris de 3.944 lei, din care la început s-a vărsat un capital de 686 lei. Capitalul societății putea fi mărit prin cotizații lunare, fără a se depăși suma de 5.000 lei, ce reprezenta partea socială a unui societar. Societatea Economică „Țăranul” va funcționa, conform actelor adoptate în 1893, iar ca urmare a Legii băncilor populare din 1903, se va transforma în bancă populară. Vechile acte ale societății au fost păstrate de „Banca Munteanu” din Pucioasa, care s-a desprins, din Societatea „Țăranul”, revendicându-și continuitatea și paternitatea¹³.

Banca Populară „Țăranul” a jucat un rol activ din viața societății, contribuind prin creditele acordate la modernizarea și dezvoltarea social-economică și culturală a localității Pucioasa. A avut o activitate îndelungată, de 55 de ani (1893 – 1948), fiind condusă de personalități marcante ale localității, ca preotul-învățător Ion Diaconescu, timp de 17 ani (1893 – 1910). Banca avea ca patroni spirituali „Sfinții Constantin și

¹¹ C.N.M. „Curtea Domnească” Târgoviște, *Colecția de documente istorice*, Libret, p. 1, inv. 31139 IC.

¹² *Ibidem*, p. 8.

¹³ *Ibidem*.

Elena”, iar ziua de 21 mai, a devenit zi aniversară a fiecărui an, care începea cu participarea acționarilor la „Sf. Liturghie” la biserica din localitate, după care urma o sărbătoare câmpenească. Fotografii făcute cu acest prilej (foto 1 și 2), martori tăcuți peste timp, demonstrează convingător acest eveniment. Acționarii băncii, dar și localnicii participau cu entuziasm la sărbătorirea zilei de 21 mai și a zilei de 1 iunie 1930, când Pucioasa a fost declarat oraș. Aceștia erau îmbrăcați în haine de sărbătoare, costume populare, dar și în haine „nemțești” moderne, având în piept cocarde tricolore, eșarfă cu tricolorul și steagul, cu însemnele băncii. Banca „Țăranul” nu a avut un local propriu, a funcționat în casele lui Isaia Popescu din localitate, pentru care plătea o chirie anuală¹⁴.

Statutele Băncii Populare „Țăranul” au fost votate în Adunarea generală din 6 februarie 1904 și erau structurate pe capitole, iar activitatea băncii se desfășura pe acestea.

Capitolul I. „Înființarea și scopul societății”, articolul I prevedea: „se înființează în comuna Șerbănești-Podurile, o societate cooperativă de credit și economie sub numele de Banca Populară „Țăranul”, cu sediul în comuna Șerbănești-Poduri (Pucioasa), fiind continuarea Băncii Populare „Țăranul”, înființată în 1893, martie 9”¹⁵. Articolul 2, prevedea scopul societății, care era acordarea de credite membrilor ei, „capitalurile necesare pentru gospodăria, meseria sau comerțul lor, și de a fructifica economiile lor”¹⁶. Articolul 3, prevedea obiectul de activitate, operațiunile pe care banca le putea efectua: a) primirea economiilor societărilor pentru fructificare; b) primirea economiilor nesocietarilor pentru fructificare; c) contractarea unor împrumuturi cu autorizația Casei Centrale a băncilor populare; d) acordarea de împrumuturi atât membrilor băncii cât și nemembrilor; e) operațiunea de a sconta și rescontare de efecte comerciale”¹⁷.

Capitolul II. Despre membrii societății, drepturile și datoriile lor, prevedea la art. 5 că puteau deveni membri în societatea bancară, numai locuitorii din Pucioasa și comuna vecină Moțăieni, prin înscrierea lor în Registrul de societari de către Consiliul de administrație (art. 6), trebuind să îndeplinească condiția de a nu mai fi înscrși la o altă bancă (art. 7). Membrii Băncii Populare „Țăranul”, la înscriere, plăteau o taxă de un leu (art. 17), își constituiau o parte socială (art. 21), având datoria de a răspunde în mod solidar față de obligațiile băncii și de a se conforma statutelor băncii și hotărârilor Adunării generale și ale Consiliului de administrație¹⁸.

Capitolul III. „Capitalul social și părțile sociale”, la articol 18, prevedea capitalul social, care se trebuie să se formeze din părțile sociale vărsate de membri și din donații. Fiecare membru avea obligația să depună, conform art. 21, o parte socială de cel puțin 20 lei și cel mult de 5000 lei, iar la înscriere, trebuia să depună cel puțin 10% din sumă, iar restul îl va achita în cel mult doi ani prin cotizații lunare, stabilite de Adunarea generală. La intrare în societate, fiecare membru primea de la Consiliul de administrație un livret, în care se înscriau toate operațiunile făcute de societate (art. 25). Ultimul articol (art. 26) al acestui capitol se referea la dividendul acordat membrilor societari, pentru părțile

¹⁴ D. Stancu, *Pucioasa. File de monografie*, Tipografia R.A.P.P.S., București, 1995, p. 246.

¹⁵ C.N.M. „Curtea Domnească” Târgoviște, Colecția de documente istorice, *Statutele Băncii Populare „Țăranul”*, f. 9, inv. 31140 I C.

¹⁶ *Ibidem*.

* a sconta, a cumpăra sau a vinde efecte de comerț înainte de scadență; a efectua un scont; Dicționarul explicativ al limbii române, Ed. II, Univers enciclopedic, București, 1996, p. 962.

¹⁷ *Ibidem*, p. 10.

¹⁸ *Ibidem*, p. 13.

sociale efectiv vărsate (depuse). Aceste dividende erau acordate de Consiliul de administrație, cu aprobarea Adunării generale. Dividendul nu putea fi mai mare de 10% pentru părțile sociale efectiv vărsate, iar pentru restul societărilor, dividendul cuvenit se reținea în contul părților sociale¹⁹.

Capitolul IV. „Capitalul operațiunilor”, prevedea la art. 27 că, banca utilizează în operațiunile bancare capitalul social, depunerile făcute de societari și nesocietari, precum și împrumuturi contractate de bancă. Adunarea generală, în fiecare an, fixează un maxim la care poate ajunge suma totală a depunerilor individuale, precum și a împrumuturilor contractate (art. 28). Pentru plata împrumuturilor contractate de bancă, drept garanție se folosea averea socială a băncii: beneficiul anual, fondul de rezervă, părțile sociale, proporțional cu partea socială a fiecărui membru (art. 29). Depunerile făcute la bancă, conform art. 30, se făceau: a) fără termen – fiecare depunător putea depune cel mult 100 lei, iar retragerea lor trebuia să fie cerută cu cel puțin 10 zile înainte; b) pe termen, care nu putea fi mai scurt de 6 luni. Dobânda pentru aceste depuneri, începea să curgă după o lună, fiind fixată de Adunarea generală în fiecare an și nu putea fi mai mare de 6% pe an. Aceasta se plătea la sfârșitul unui an social sau în momentul restituirii capitalului depus. Adunarea generală putea acorda o dobândă suplimentară de 2%, peste cea de 6% , pentru acci societari care făceau lunar depuneri de cel mult 5 lei²⁰.

Capitolul IV. „Despre împrumuturile acordate de societate”, prevedea la art. 36 ca în fiecare an, Adunarea generală, la propunerea Consiliului de administrație să stabilească suma maximă, ce se poate acorda ca împrumut unui societar sau nesocietar. Consiliul de administrație la acordarea unui împrumut, trebuia să țină seama de calitățile morale ale clientului, de solvabilitatea împrumutului dar și de scopul acestuia, acordându-se preferință împrumuturilor pentru scopuri productive – cultura pământului, cumpărarea de vite, industrie și comerțul agricol (art. 37). Pentru împrumuturile acordate Adunarea generală fixa dobânda, care pentru societari nu putea fi mai mare de 2% pe an, pentru scontul luat de la Casa Centrală a băncilor populare sătești, iar la nesocietari se putea percepe în plus o dobândă de 2%, pe an (art. 40). Împrumuturile acordate pe termen de un an erau date cu aprobarea Consiliului de administrație și mai puteau fi prelungite încă un an. Consiliul de administrație putea delega pe președintele său, să acorde împrumuturi mici, după care acestea erau notificate de consiliu. Împrumuturile pe termen lung se acordau decât prin votul Adunării generale, care stabilea și termenele parțiale de plată ale împrumutului (art. 19)²¹.

Ultimul capitol din Statute: Capitolul VI. *„Fondul de rezervă”*, Capitolul VII. *„Administrația societății”*, Capitolul VIII. *„Dispozițiuni generale”*, reglementează modul de funcționare și administrare a Băncii Populare „Țăranul”. Banca era administrată conform articolului 53 de: Adunarea generală, Consiliului de Administrație, Comisia Cenzorilor și Contabilul fiecare având roluri bine determinate pentru buna desfășurare a activităților. Consiliul de Administrație (art. 58) se compunea din șapte membri, fiind ales pe o perioadă de trei ani de către Adunarea generală, reînnoindu-se cu câte o treime în fiecare an. Principalele atribuții erau: execută dispozițiile statului și hotărârile Adunării generale, aprobă împrumutul societărilor și nesocietarilor, primește noi membri în societate, autorizează cheltuielile de administrație, alcătuiește bilanțul și

¹⁹ *Ibidem*, p. 16.

²⁰ *Ibidem*, p. 17.

²¹ *Ibidem*, p. 18.

raportul asupra gestiunii anuale, inspectează casa și verifică contabilitatea cel puțin odată pe lună²².

Fondul documentar cuprinde dosare ale inspecțiilor efectuate la Banca Populară „Țăranul” de controlori (inspectori) de la Centrala Băncilor Populare și cooperativelor sătești în perioada 1906 – 1948.

În fondul Băncii Populare „Țăranul” primul dosar cuprinde actele Adunării Generale din 19 februarie 1906. Adunarea generală s-a ținut în sala hotelului Georgescu din Pucioasa, la care a participat și o delegație a Casei Centrale a băncilor populare, condusă de inspectorul Curțius. Adunarea nu și-a atins scopul, fiindcă nu au fost prezenți majoritatea membrilor și amânându-se. La 19 martie 1906 a avut loc Adunarea generală, unde s-a prezentat bilanțul pe anul 1905, aprobându-se dividendele fiecărui acționar. Pe ordinea de zi a acestei ședințe a fost trecută fuziunea Băncii Populare „Țăranul” cu o grupare desprinsă din Banca Populară „Munteanu” din aceeași localitate, bancă care se credea și ea moștenitoarea vechii societăți „Țăranul” de la 1893. Adunarea generală la acest punct s-a pronunțat împotriva fuziunii deoarece, „nu a îndeplinit obligațiunea de a-și achita creditorii aflați în suferință”²³. Adunarea generală a mai făcut o recomandare în această problemă, aceea că banca putea să primească noi membri, numai dacă se retrăgeau de la Banca „Munteanu” și dacă erau de bună credință și cu o reputație bună. Interesant este raportul prezentat de preotul Ion Diaconescu – președinte al Consiliului de administrație, cu ocazia acestei ședințe. Raportul conține referiri la realizările obținute în timp de un an, de când s-a transformat societatea în bancă populară. Capitalul băncii a sporit la 9873,19 lei față de 3944 lei din 1904, „un capital mic dar adunat din pungile dumneavoastră, care munciți din greu, așa că banul unui muncitor prețuiește mult mai mult sutele de lei ale acelor care știu numai să cheltuiască”²⁴. Preotul I. Diaconescu arăta că, grija de căpetenie a băncii a fost aceea de sporire a capitalului, propovăduind țăranilor că „economia și unirea face puterea și garantează pentru viitor, ridicarea neamului”²⁵. Transformarea societății în banca populară a fost benefică, fiindcă a fost scutită de stat de taxa de timbru și de patentă, putându-se dezvolta. A crescut încrederea oamenilor în bancă, dacă la înființare avea 30 de membri, în 1905 avea 151 membri, iar cea mai mare parte a acestora erau muncitori plugari. Președintele I. Diaconescu își exprima speranța, că se vor înscrie mai mulți plugari din Pucioasa, ceea ce va duce la diminuarea numărului celor care trăiau din speculă și camătă și vor căuta alte ocupații, mai umane și cinstitute. O altă realizare a băncii din anul 1905, era aceea că s-au onorat toate cererile de împrumut ale membrilor ei, contribuind la dezvoltarea afacerilor în Pucioasa. Banca era preocupată de viitorul său și căuta să-și adapteze metodele, mijloacele în conformitate cu timpul. În acest sens I. Diaconescu propunea să se înființeze tovarășiile sătești de producție, de vânzare și de consum „pentru ca fiecare muncitor să fie stăpân pe munca sa și să nu o împartă pe din două cu speculanții și samsarii”²⁶. În anul 1905 banca a avut un profit net de 649,26 lei din care a repartizat la fondul de rezervă al băncii 10% (64,90 lei), iar restul a fost acordat dividende societărilor. Consiliul de administrație se compunea din: preot I. Diaconescu – președinte, vicepreședinte Ion Constantin (de profesie comerciant), casier Petre I. Arion

²² *Ibidem*, p. 19.

²³ *Idem*, dos. 1/1906, f. 5, inv. 31.141 I C.

²⁴ *Ibidem*.

²⁵ *Ibidem*, f. 6.

²⁶ *Ibidem*.

(învățător), membri: Nae I. Costescu (comerciant), G. Popescu (plugar), T. Constantinescu (funcționar), Iosif Cazacu (comerciant)²⁷.

Dosarul nr. 2 al fondului cuprinde procese- verbale de inspecție pe anii 1912 – 1913, dar include și date anterioare din anii 1903 – 1911.

Procesul- verbal al inspecției efectuată de Emil Zane în 6 – 10 februarie 1904 la Banca Populară „Țăranul”, constata că banca în 1903 avea 77 de societari și un capital de 1329 lei deus de locuitorii din comunele Șerbănești-Poduri și Moțăieni. În acest an s-a realizat un profit net de 23,12 lei, pe care l-a repartizat fondului de rezervă. Inspectorul recomanda ca pe viitor creditele să se acorde pe acte autentice, care să garanteze împrumuturile. Referitor la contabilitatea băncii se specifica că „aceasta nu se ține, decât pe registre în care se trec chitanțele”²⁸.

În 28 iulie 1905 Banca Populară „Țăranul” a fost inspectată de Emil Zane, care a întocmit un nou bilanț diferit față de cel întocmit al Consiliului de administrație în 27 martie 1905 și prezentat în Adunarea generală. Inspectorul a constatat nereguli în acordarea împrumuturilor, neurmărindu-se încasarea polițelor date garanție și nici nu au fost protestate. S-au acordat credite în valoare de 1209 lei pe 31 polițe fără garanție și de 228 lei pe opt acte autentice, de asemenea, fără garanție, încălcându-se Statutele (art. 36)²⁹. Inspectorul Emil Zane a mai constatat o încălcare a deontologiei profesionale și anume că, membrii Consiliului de administrație au beneficiat în mare parte de împrumutul a 1500 lei, făcut de bancă la Casa Centrală a Băncilor Populare. De asemenea, se constată că, în nici o cerere de împrumut nu s-a specificat scopul împrumutului (art. 38) și nu erau aprobate de majoritatea Consiliului de administrație. Referitor la contabilitate se specifica că în termen de 45 zile, contabilul trebuia să completeze toate registrele cu datele la zi (cartea mare, scadențarul). Consiliului de administrație i s-a făcut recomandarea, ca în activitatea viitoare să conducă banca în conformitate cu Statutele și nu după „bunul plac”, acordându-se împrumuturi mari la sătenii nevoiași și nu la membrii Consiliului de Administrație. După verificarea portofoliului băncii și a operațiunilor pe anii 1904 – 1905, s-a constatat un deficit de portofoliu de 207 lei, pe care le-a deus casierul băncii, P.I. Avram.

Inspecția din 27 – 31 mai 1906, constata că banca și-a extins operațiunile în localitățile: Șerbănești-Poduri, Moțăieni și Vârfuri. Se remarca o îmbunătățire a activității băncii, contabilitatea și arhiva erau ținute la zi și în ordine. Banca a încheiat anul 1905, cu un profit net de 649,26 lei, din care s-au acordat dividende societarilor de 10% (581,74 lei) și la fondul de rezervă s-a distribuit 10% (64,92 lei). Inspecția constata și de această dată, că împrumuturile contractate de banca de la casa Centrală a Băncilor Populare nu au fost acordate în conformitate cu borderoul de solicitare³⁰.

În 4 aprilie 1907, inspecția la Banca Populară Țăranul s-a efectuat de către inspectorul Casei Centrale a Băncilor Populare și cooperativelor sătești, C. Zane. Acesta constata, că banca are un capital social subscris de 12963 lei și vărsat de 9568,45 lei. Bilanțul din 31 decembrie 1906, a înregistrat un profit net de 779,40 lei, care încă nu s-a împărțit. Banca acorda credite cu o dobândă de 12% pe an, iar creditul cel mai mare a fost de 780 lei, iar cel mai mic de 20 lei³¹.

²⁷ *Ibidem*, f. 13.

²⁸ *Ibidem*, dos. 2/1905-1913, f. 13, inv. 31.143 I C.

²⁹ *Ibidem*, p. 16.

³⁰ *Ibidem*, f. 21.

³¹ *Ibidem*, f. 22.

V. Curțius, inspector în Centrala Băncilor Populare, a efectuat în 27 noiembrie 1908, inspecția anuală în prezența președintelui Consiliului de administrație a preotului Serghie Constantinescu și a secretarului Isaia Popescu. Nu s-a efectuat verificarea casei și a portofoliului băncii, fiindcă casierul lipsea din localitate. S-a făcut verificarea activității băncii după registre, chitanțiere, dar nu s-a putut stabili situația operațiunilor băncii, fiindcă actele prezentate la control nu erau ținute la zi cu datele necesare. Neglijență s-a constatat și în activitatea Consiliului de administrație și al Cenzorilor care în cursul anului 1908, nu au verificat niciodată banca. Casierul a dat dovadă de neglijență neîndeplinindu-și sarcinile, cu toate că primea un salariu de 25 lei pe lună. De asemenea, casierul Emil Diaconescu, numit în martie 1907, nu a depus garanția de 500 lei, așa cum prevede legea. Inspectorul a trasat ca sarcină Consiliului de administrație ca în termen de o lună, casierul să depună garanția³².

În 29 iunie 1909, Banca Populară „Țăranul” a fost inspectată de controlorul A. Balamac. Acesta a constatat o neglijență în *Jurnalul băncii - Cartea Mare*, în care nu au fost înregistrate nici o operațiune iar dividendele nu au fost incluse la rubrica de „capital-social”. În acest sens, inspectorul, a acordat un termen de 6 zile pentru completarea actelor, după care va veni și va efectua adevărata inspecție, care a avut loc în 8 – 11 iulie 1909. Cu ocazia acestei inspecții făcută de A. Balamac, se constată că, Banca Populară „Țăranul” avea 178 de membri în anul 1909 față de 203 din anul 1907, dar avea un capital subscris mai mare de 12.114 lei față de 9.881,45 lei, iar cel vărsat era de 13.638,32 lei, față de 9.955,81 lei în 1907³³. La capitolul „*observații asupra felului cum rulează capitalul*”, concluzia inspectorului era că banca merge slab, concluzia fiind bazată pe cifre. De asemenea, s-a constatat că împrumuturile au rulat în proporție de 10%, impunându-se pe viitor ca la fiecare preschimbare a împrumutului să se încaseze pe lângă dobânzi și 10 – 20% din capete (împrumut). Se mai recomanda, ca toți societarii să se conformeze angajamentelor luate prin Actul Constitutiv și Statutele băncii, să-și mărească capitalul subscris prin cotizațiile lunare. La capitolul „*observații asupra contabilității, arhivei și bibliotecii*” se constata că unele acte au fost bine întocmite (chitanțiere, bonuri de plată, scadențare), dar *Jurnalul - Cartea Mare* a fost completat în timpul inspecției, iar bilanțul pe anul 1908, a fost aprobat de Adunarea generală, abia în 15 aprilie 1909. Inspectorul recomanda Consiliului de administrație, ca cererile de împrumut sau de prelungiri ale termenelor acestora, să fie supuse întregului Consiliu de administrație și trecute în registrul de procese-verbale, înlăturându-se practica acordării unor împrumuturi doar prin semnarea cererilor. La capitolul „*Dispoziții generale*” se impune schimbarea cenzorului M. Ghe. Diaconescu cu un cenzor supleant, pe motivul că este frate cu președintele băncii, Ion Diaconescu. Pe viitor se recomanda cenzorilor să întocmească procese-verbale de control ale activității băncii, în conformitate cu Statutele, iar în caz contrar să fie înlocuiți cu alte persoane, „care vor depune mai mult interes pentru progresul băncii”³⁴.

Bilanțul Băncii Populare „Țăranul” din 31 decembrie 1912, fost întocmit de secretarul-contabil, Nicu C. Popescu, relevând o activitate fructuoasă desfășurată de bancă. În acest an, banca avea un capital subscris de 26.944 lei și vărsat de 24.368 lei. Bilanțul s-a încheiat cu un profit net de 2805,22 lei, din care a acordat dividende de 10% (2451,90 lei), iar restul de profit a fost repartizat la fondul de rezervă. Banca avea un

³² *Ibidem*, f. 26.

³³ *Ibidem*, f. 27.

³⁴ *Ibidem*, f. 30.

număr de 257 societari și efectua operațiuni bancare în localitățile: Pucioasa, Vulcana, Vârfuri, Runcu. Bilanțul este însoțit și de un chestionar ce cuprinde date statistice interesante pentru activitatea băncii. Se arată că în anul 1912, banca a acordat 423 de împrumuturi în valoare de 36.590 lei, care conform scopului pentru care au fost acordate se pot împărți:

- 1) pentru hrană și nutreț s-au acordat 100 de împrumuturi în valoare de 10.294 lei;
- 2) pentru cumpărare de vite sau unelte agricole, s-au acordat 60 de împrumuturi în valoare de 5800 lei;
- 3) pentru arendare de pământ sau munca agricolă sau acordat 15 împrumuturi în valoare de 3581 lei;
- 4) pentru cumpărare de pământ s-au acordat 70 de împrumuturi în valoare de 8250 lei;
- 5) pentru scopuri diferite (comerț, căsătorii, construcții imobile) s-au acordat 178 în valoare de 8565 lei³⁵.

Scopul pentru care se făceau împrumuturile la bancă, dovedește preponderența agriculturii ca ramură de bază a economiei țării, dar și a localității Pucioasa.

O altă rubrică interesantă a chestionarului amintit, este aceea a structurii sociale a societărilor și a științei lor de carte:

- 1) plugari, muncitori de pământ - cinci societari, din care doi știutori de carte și trei neștiutori de carte;
- 2) plugari, proprietari de pământ – 157 de societari, din care 108 știutori de carte și 49 neștiutori de carte;
- 3) comercianți – 16 societari, toți știutori de carte;
- 4) meseriași – 20 societari, din care 15 știutori de carte și cinci neștiutori;
- 5) funcționari – 24 societari, toți știutori de carte;
- 6) proprietari – 33 societari, toți știutori de carte;
- 7) preoți – patru societari, toți știutori de carte³⁶.

Conform acestei statistici, cei care apelau la serviciile băncii erau localnici, în marea majoritate știutori de carte, având o situație materială oarecare, dar care aveau nevoie de o mică „infuzie” de capital pentru a se dezvolta și rezista progresului economic care se impunea.

Banca Populară „Țăranul” acorda credite în anul 1912, cu o dobândă de 10% pe an, pentru societari și cu 12% pe an, pentru nesocetari, iar pentru întârzierea returnării creditelor se mai percepea o dobândă de 1%. Banca Populară „Țăranul” conform chestionarului a avut o evoluție satisfăcătoare, a devenit o bancă solidă, dovedită de creșterea numărului societărilor și a capitalului vărsat, dar și a dividendelor acordate, care au avut o creștere ascendentă în perioada 1904 – 1912. Astfel că, Banca Populară „Țăranul” în 1904 – 1905, a acordat un dividend de 6%, în 1906, un dividend de 8,5, în 1907, un dividend de 9%, în 1908, un dividend de 8,30%, în 1909, un dividend de 10%, în 1911, un dividend de 8,50% și în anul 1912, un dividend de 10%³⁷.

Consiliul de administrație al Băncii Populară „Țăranul” din anul 1912, se compunea: președinte – Ioan I. Șerban (comerciant), vicepreședinte – Ioan Constantin (proprietar), secretar-contabil, Nicu Popescu, casier preot Popescu, membrii: Ioan I. Baltac (industriaș), Nae Costescu (măcelar), Simion Nica (birjar), Ioan I. Diaconescu (proprietar), Marin Ghe. Sârboiu (arendas); cenzori: Mircea Gr. Popescu (proprietar),

³⁵ *Ibidem*, f. 4.

³⁶ *Ibidem*.

³⁷ *Ibidem*, f. 5.

Vasile I. Diaconescu (proprietar), Ioan P. Postelnicu (proprietar); cenzori supleanți: C-tin D. Vasile (meseriaș), Niță Dănculescu (comerciant), Teodor A. Pătrașcu (meseriaș)³⁸.

În 1915, bilanțul băncii se încheia cu un profit net de 3021,13 lei la un capital subscris de 24.994 lei și vărsat de 34.595 lei. Împrumuturile acordate potrivit borderoului de împrumuturi de la 31 decembrie 1915, erau în număr de 373, cu o valoare totală de 40910 lei. Banca avea înscriși un număr de 261 societari și făcea operațiuni bancare în Pucioasa, Moțăieni, Vulcana³⁹. Banca va funcționa și în timpul războiului, dar operațiunile bancare au fost diminuate.

După război în 11 octombrie 1919, banca a fost inspectată de Raul Badatbu, inspector la Federala Băncilor Populare „Dâmbovița”. Se constată că banca efectua operațiuni bancare în comunele Pucioasa, Moțăieni, Runcu și Vulcana. De la ultima inspecție din anul 1918 s-a constatat că a crescut numărul societarilor la 289 față de 274, iar capitalul social vărsat a crescut la 92.509,62 lei față de 50.481 lei. Banca acorda împrumuturi cu o dobândă de 10% pentru societari și 12% pentru nesocietari. Societarii după război aveau nevoie de sume de bani pentru a depăși situația economică datorată războiului. Se constata că sumele împrumutate au crescut, oscilând între 8 – 4500 lei⁴⁰. Inspecția a constatat existența a 337 creanțe, cu o valoare totală de 88074 lei, situație datorată războiului. Iar, Consiliul de administrație, a declarat inspectorului că „cunosc pe debitorii prevăzuți în borderoul creanțelor, și pe a noastră răspundere afirmăm că sumele datorate sunt bune și pasibile de încasat, neprezentând pentru bancă nici un pericol”⁴¹.

Procesul-verbal al inspecției cuprinde observații cu privire la portofoliul băncii. Se constata că, capitalul băncii rulează în proporție de 90% în împrumuturi, iar restul de 10% este plasat în capital la Centrala Băncilor Populare și Federala „Dâmbovița”. Contabilitatea băncii era ținută cu „îngrijire și la zi, arhiva băncii este cusută pe dosare, pe categorii”⁴². Cu această ocazie aflăm, că banca avea o bibliotecă documentară cu reviste despre cooperatie, care erau puse la dispoziția membrilor. De asemenea, banca s-a preocupat de aprovizionarea membrilor ei cu două vagoane de porumb și o jumătate vagon de grâu, pentru rezolvarea situației precare de după război. Din această activitate banca a înregistrat un profit, sporindu-și capitalul.

Banca Populară „Țăranul” venea în ajutorul membrilor săi, oferindu-le spre vânzare și alte produse. În 1919, în ședința din 29 ianuarie, președintele băncii Ioan Constantin a fost autorizat să cumpere de la Federația „Dâmbovița”: 50 pachete de bumbac nr. 12, 50 de pachete bumbac nr. 16, 50 de pachete bumbac nr. 18, 30 de pachete bumbac înălbit nr. 18, 30 de pachete bumbac nr. 14, 100 legături de tablă plumburită (o legătură cota 10 lei), 50 kg cuie pentru șindrilă de fag, 50 kg cuie pentru uluci, 50 kg cuie pentru lați, 20 kg cuie tablă, 100 de sape și o casă de bani (200 lei)⁴³.

Inspecția din 1925, de la Banca Populară „Țăranul”, efectuată de inspectorul N.I. Costescu, constata că numărul membrilor a scăzut la 236 față de 289 cât era în anul 1919, însă a crescut capitalul vărsat care acum era de 344.825 lei, față de 92.509 lei. Banca a acordat împrumuturi la 262 de persoane în sumă de 677242 lei și avea depuneri spre fructificare în valoare de 319.778 lei. Împrumuturile acordate variau în sume cuprinse

³⁸ *Idem*, dos. 4/1912, f. 22.

³⁹ *Idem*, dos. 5/1915, f. 1 – 4, inv. 31.144 I.C.

⁴⁰ *Idem*, dos. 6/1919, f. 2, inv. 31.145 I.C.

⁴¹ *Ibidem*, f. 16.

⁴² *Ibidem*, f. 17.

⁴³ *Idem*, dos. 7/1920, f. 2, inv. 31.146 I.C.

între 7000 și 30.000 lei, cu o dobândă de 13% pe an pentru societari și 15% pe an pentru nesocietari⁴⁴.

Valoarea împrumuturilor evidențiază faptul că banca s-a redresat destul de bine după situația provocată de războiul mondial și putea acorda împrumuturi mari. Inspectorul a făcut niște recomandări conducerii băncii printre care, cele mai importante erau:

- aducerea la zi a portofoliului băncii pentru a obișnui debitorii să-și organizeze împrumutul în scopul respectării termenelor;

- acordarea împrumuturilor să nu se mai facă prin folosirea polițelor drept garanție, decât în cazuri foarte rare și numai în cazul când împrumutul era garantat prin depunerea acestora la o bancă;

- membrii Băncii Populare „Țăranul” erau în același timp debitori și la alte bănci din localitate, cărora trebuia să le pună în vedere, că trebuie să aleagă o singură bancă la care ei să fie membri;

- preschimbarea scadențelor împrumuturilor să se facă numai dacă debitorul depune 10% din suma împrumutată⁴⁵.

De asemenea, se constata că banca se preocupa de aprovizionarea cu diferite materiale a clienților ei, care aducea venituri și băncii. Despre Consiliul de administrație (președinte - Ioan Constantin, vice-președinte - Alexandru Diaconescu, casier - Nicu C. Popescu, secretar - contabil - Mihai Pietroianu), se spunea că: „lucrează după nevoile băncii” și li se recomanda în finalul procesului-verbal să depună toate eforturile să aducă împrumuturile la zi.

Procesul-verbal al inspecției din 12 - 15 iulie 1926, arată că banca avea o activitate bună, datorită faptului că a crescut numărul societarilor la 376. De asemenea, a crescut capitalul social cât și depunerile spre fructificare, iar contabilitatea era ținută bine. Cea mai importantă recomandare era aceea că Banca Populară „Țăranul” ar trebui să fuzioneze cu Banca Populară „Munteanu” fiindcă au aproape aceiași debitori⁴⁶.

Inspecția din 29 - 30 martie 1927, de la Banca Populară „Țăranul” constata existența a 242 de societari și operațiunile bancare se efectuau în localitățile: Pucioasa, Runcu, Brănești, Vulcana, Zărăfoaia. Față de ultima inspecție (1926), capitalul a crescut cu 272.752 lei iar în anul 1927 cu 66.701, ajungându-se la un capital total de 736.716 lei. Au crescut și depunerile spre fructificare în ultimul an cu 269.707 lei, ajungându-se la 671.038 lei. Concluzia inspectorului Luca Alexandrescu de la Centrala Băncilor Populare era aceea că, banca are o activitate bună, iar Consiliul de administrație își îndeplinea sarcinile⁴⁷.

Procesul-verbal al inspecției din zilele de 21 - 22 noiembrie și 16 - 17 decembrie 1928, întocmit de reprezentantul Centralei Băncilor Populare, C. Constantin, remarca, că banca se dezvoltă bine datorită creșterii capitalului social care a ajuns la 862.032 lei, în ciuda faptului că numărul societarilor a scăzut la 225 față de 242, în 1927. Sporirea capitalului s-a datorat majorării părții sociale la 500 lei (art. 37 din Statute) de către societari⁴⁸. Se constată un rulaj de 5% la capital, un fapt pozitiv, dar la depunerile spre fructificare se constata un rulaj de 3,5%, ceea ce însemna o descreștere „datorate câtorva

⁴⁴ *Idem*, dos. 8/1925, f. 8, inv. 31.147 I C.

⁴⁵ *Ibidem*, f. 9.

⁴⁶ *Idem*, dos. 9/1926, f. 9, inv. 31.148 I C.

⁴⁷ *Idem*, dos. 10/1927, f. 1 - 12, inv. 31.149 I C.

⁴⁸ *Idem*, dos. 11/1928, f. 1 - 5, inv. 31.150 I C.

retrageri mari, a câtorva instituții”⁴⁹. Referitor la împrumuturi se constată aceleași probleme din anii precedenți și anume că portofoliul acestora este format din polițe în marea lor majoritate și mai puțin din contracte pe credit personal și contracte pe amanet. Totalul actelor din portofoliu era un număr de 469 în valoare de 2.301.630 lei, din care 110 în valoare de 628.210, erau în restanță⁵⁰.

În fondul acestei bănci s-a păstrat un singur registru al inspecțiilor făcute de cenzori în 31 decembrie 1930 și 31 decembrie 1931. Inspecția, din 31 decembrie 1930, a fost făcută de cenzorii Manole Duță, Timotei Dumitrescu, constatând că portofoliul băncii cuprinde acte în bună regulă, iar Consiliul de administrație a depus o muncă intensă pentru aducerea restanțelor la zi, care erau în număr însemnat. Cenzorii au constatat că, aceste restanțe se datorează „situației critice prin care trece țara” dar se vor lua toate măsurile pentru reducerea lor. În acest an banca a avut încasări în valoare de 2.159.130 lei și plăți de 2.123.761 lei și un sold de casă de 35.369 lei⁵¹.

Inspecția din 31 decembrie 1931, efectuată de cenzorii Timotei I. Dumitrescu și I.C. Tebeică a constatat că restanțele la creditele acordate sunt „extrem de mari întrecând cu mult restanțele din anul trecut, datorându-se situației economice destul de critice în care ne găsim”⁵². Încasările băncii erau în valoare de 1.362.459 lei, iar plățile în valoare de 136.459 lei și un sold de casă de 493 lei⁵³. Banca Populară „Țăranul” era condusă de același președinte Ioan Constantin, de casierul Nicu C. Popescu și de secretarul –contabil Mihail Pietroșianu.

În 15 – 18 mai 1931, inspecția la Banca Populară „Țăranul” a fost făcută de Ioan Guțu, revizor-contabil de la Uniunea de cooperativă „Muntenia”. Procesul-verbal al inspecției a constatat că s-a adoptat noile Statute în 9 martie 1930, care prevedeau la articolul 25 ca o parte socială să crească de la 500 la 1000 lei, iar un societar putea să depună minimum o parte socială și un maxim de 100 părți sociale. Acest act al inspecției cuprindea date importante și despre economia localității Pucioasa, care la 1 ianuarie 1930 a devenit oraș(vezi fotografiile nr. 3 și 4 recuperate cu ocazia cercetării de teren).

Se evidențiază faptul, că locuitorii din centru orașului au ca ocupație principală serviciile, practicate în timpul sezonului balnear. Majoritatea locuitorilor Pucioasei sunt proprietari de pământuri, ocupându-se cu agricultura și cultivarea pomilor fructiferi. O altă parte a locuitorilor sunt comercianți, fiindcă Pucioasa este centru de desfacere pentru comunele din apropiere. În sezonul de iarnă singura ocupație activă era comerțul. Cooperativa balneară din localitate, „Sfinții Trei Ierarhi”, avea posibilități de dezvoltare foarte bună. Pucioasa era legată de Târgoviște prin calea ferată, pe care circula un tren de trei ori pe zi și o șosea județeană pe care circula curse de automobile. În localitate nu exista nici o bancă capitalistă, singura care a existat, a fost o sucursală a Băncii Franco-Române din București și care a dat faliment. Cooperativa balneară „Sf. Trei Ierarhi” din Pucioasa era în relații de colaborare cu Banca „Țăranul”, iar edilii orașului și-au propus un proiect pentru înființarea în Pucioasa a unei cooperative de credit de consum pentru aprovizionarea localnicilor⁵⁴.

⁴⁹ *Ibidem*, p. 11.

⁵⁰ *Ibidem*.

⁵¹ *Idem*, Registru 1930 – 1931, f. 1, inv. 31.151 I C.

⁵² *Ibidem*, f. 2.

⁵³ *Ibidem*, f. 3.

⁵⁴ *Idem*, dos. 12/1931, f. 4, inv. 31.152 I C.

Creditele acordate de bancă aveau o valoare cuprinsă între 35 – 70.000 lei și o dobândă de 10 – 12% pe an, pentru societari și 14% pe an, pentru nesocietari. Semnificativ pentru situația economică a localității este evidența creditelor acordate localnicilor:

- 1.440.206 lei, credite acordate pentru alimente, îmbrăcăminte, încălțăminte și articole de consum;
- 1.256.790 lei, credite acordate pentru construcții;
- 210.000 lei, credite pentru cumpărări de pământ;
- 57.320 lei, credite pentru arezi terenuri arabile, pășunat, izlaz⁵⁵.

Valoarea totală a acestor credite se ridică la suma de 3.284.925 lei, din care aproximativ jumătate (1.440.206 lei) erau acordate pentru asigurarea existenței familiei debitorilor, în concluzie, creditele de consum. Inspecția costată existența unor credite restante în proporție de 30%, iar majoritatea aveau scadență după 31 ianuarie 1931. Faptul că există credite restante se explica că inspecția era făcută înaintea sezonului balnear, iar prestarea de servicii fiind principala sursă de venituri a societărilor. Inspectorul Ioan Guțu, menționa în procesul-verbal încheiat cu ocazia inspecției că „în timpul inspecției s-au prezentat mulți locuitori pentru achitări și preschimbări și după felul rulmentului ce există în această bancă sunt șanse absolut sigure că se vor aranja toate”⁵⁶. Concluzia inspecției era că banca se prezintă foarte bine, atât din punct de vedere al contabilității cât și din punct de vedere economic. Activitatea Consiliului de administrație era bună fiindcă „conducătorii sunt selecționați de vreme îndelungată, au o activitate cinstită, se interesează de mersul băncii, care cu toată criza prin care trecem, totuși banca progresează pe timp ce trece”⁵⁷.

În 13 decembrie 1934, inspectorul M. Vlădescu, de la Oficiul Național al Cooperativelor a fost trimis să inspecteze Banca Populară „Țăranul”, de Uniunea de Cooperative „Muntenia” din București pentru a vedea cum s-a pregătit banca pentru aplicarea legilor conversiei. Cu această ocazie s-a constatat că 80% dintre debitorii băncii și-au aranjat creanțele, cea mai mare parte pe termen de doi ani și de cinci ani, pentru a se bucura de o reducere mai mare⁵⁸.

Inspecția din 29 februarie 1936, efectuată de inspectorul I.M. Pârvulescu de la Centrala Cooperativelor de îndrumare și organizare din București, a adus în prim plan un aspect, care nu a mai fost semnalat. Era vorba de faptul că din vechea Bancă Populară „Țăranul” de la 1893, s-a desprins Banca „Muntenia” în 1900, care păstra actele de la înființare, revendicând în acest fel paternitatea băncii. Referitor la situația economică a băncii se constata, că aplicarea legilor conversiei în operațiunile băncii a fost o idee benefică, deoarece au crescut încasărilor de la debitori. Aceștia au fost de acord cu prevederile Adunării generale din 17 iunie 1933, care aplica legile conversiei de reducere a creanțelor cu 25%.

Bilanțul încheiat în 1935, după prevederile legilor conversiei, cuprindea un portofoliu convertit în valoare de 1.463.510 lei și un portofoliu de împrumuturi obișnuite în valoare de 124.815 lei. Reducerile rezultate din aplicarea legilor conversiei s-au însumat la 1.754.420 lei. Inspectorul a constatat că legile conversiei au fost aplicate cu grijă, iar primăria Pucioasa a sprijinit această acțiune. În urma acestei situații, creanțele debitorilor

⁵⁵ *Ibidem*, f. 7.

⁵⁶ *Ibidem*, f. 9.

⁵⁷ *Ibidem*.

⁵⁸ *Idem*, dos. 13/1934, f. 2, inv. 31.155 I C.

au fost reduse cu 50%⁵⁹. S-a constatat că s-a depus stăruință pentru încasarea creanțelor, care s-au redus, ajungând la 5%. Paralel cu încasarea creanțelor, banca a acordat împrumuturi noi în anul 1935, în sumă de 108.100 lei, cu o dobândă de 9,5% pe an⁶⁰.

Controlul efectuat în anul 1936 (14 – 16 octombrie), s-a axat pe fuziunea Băncii Populare „Țăranul” cu Banca Populară „Băile Pucioasa”. În ședința din 14 octombrie, s-a discutat și ideea fuzionării celor patru bănci populare din localitate: „Țăranul”, „Bunul Român”, „Sf. Cruce” și „Munteanu”, idee lansată de Centrul Băncilor Populare. La această ședință la care au participat reprezentanții celor patru bănci, s-a hotărât pentru început fuziunea doar a băncilor „Țăranul” cu „Băile Pucioasa”.

Fuziunea celor două bănci s-a hotărât în Adunarea generală extraordinară din 3 decembrie 1933, „în scopul consolidării ambelor unități cu cerc de activitate în comun și interese identice”⁶¹. Hotărârea din 3 decembrie 1933 nu a fost pusă în aplicare de Centrala Băncilor Populare „Muntenia” din București, iar fuziunea nu s-a realizat cu toate că era necesară din punct de vedere cooperativ și în interesul economiilor făcute bugetului.

În 1937 în zilele de 17- 20 august și 24 octombrie, banca a fost inspectată de Gheorghe C. Brânză de la Centrala Cooperativă de îndrumare, organizare și control. Procesul-verbal al inspecției constata că banca are 297 de membri și un capital social de 1.184.518 lei și fiind afiliată la Banca Centrală Cooperativă București cu un capital de 20.000 lei dar și la Federala Dâmbovița din Târgoviște cu un capital de 10.409 lei. Banca acorda împrumuturi cu o dobândă de 9,5% pe an, iar urmărirea debitorilor răi platnici se făcea prin percepția locală. În cursul anului 1937, s-au acordat împrumuturi noi în valoare de 139.000 lei, ceea ce însemna un rulaj al capitalului de 16%⁶². Împrumuturile convertite, pentru conducerea băncii nu însemna o problemă, fiindcă debitorii convertiți erau solvabili, după domiciliu aceștia erau în marea lor majoritate din Pucioasa, iar restul din Târgoviște, Buciumeni, Valea-Lungă, Fieni, Măgura, Runcu, Vulcana, Moțâieni, Brănești, Cucuteni și Zărăfoaia. Inspecția constata, că după aplicarea legilor conversiei, depunerile spre fructificare au crescut, ajungându-se la suma de 1.050.377 lei, iar restituirea acestora se făcea pe o perioadă de șapte ani, cu o cotă anuală de 123.170 lei pe an. Ca urmare a situației traversate după aplicarea legilor conversiei, profitul băncii nu era spectaculos, în 1935, a avut un profit net de 446 lei, iar în 1936, de 1094 lei⁶³. Contabilitatea băncii era ținută de același contabil, Nicu C. Popescu (încă din 1909), care îndeplinea aceeași funcție și la Banca Populară „Băile Pucioasa”, iar funcția de secretar-casier era ținută de Mihail Petroșianu. Consiliul de administrație al băncii avea ca președinte pe Ion Constantin (încă din 1913). Procesul-verbal conținea o recomandare importantă, aceea că preschimbarea scadențelor la creanțe trebuia făcută numai dacă se încasează 20% acout din valoarea creanței și preschimbarea să se facă pe bază de cerere, aprobată de Consiliul de administrație și garantată de doi giranți noi și solvabili.

Procesul-verbal din 14 septembrie 1939, încheiat cu ocazia inspecției făcută de I.M. Pârvolescu, subinspector al Institutului Național al Cooperăției, constata că Ordinul nr. 58.115/1938, dat de institut nu a fost adus la îndeplinire. Ordinul se referea la fuziunea Băncii Populare „Țăranul” cu Banca Populară „Băile Pucioasa”, care ar fi dus la crearea

⁵⁹ *Idem*, dos. 14/1936, f. 3, inv. 31.156 I C.

⁶⁰ *Ibidem*, f. 4.

⁶¹ *Ibidem*.

⁶² *Idem*, dos. 15/1937, f. 1 – 3, inv. 31.157 I C.

⁶³ *Ibidem*, f. 8.

unei unități puternice pentru întărirea spiritului cooperăției. Ordinul dat a fost discutat în ședința Consiliului de administrație din 12 mai 1939, iar decizia acestuia a fost ca Banca Populară „Țăranul” să funcționeze pe cont propriu din motivele:

1) este prima bancă populară înființată în țară în martie 1893 și funcționează în bune condiții, respectând legile;

2) banca are capital social și fonduri proprii pentru a se menține⁶⁴.

În 29 – 31 octombrie 1940, subinspectorul I.M. Pârvulescu va face o nouă inspecție la Banca Populară „Țăranul”, în scopul constatării stării de spirit a fuziunii băncii cu alte bănci populare din localitate. S-a ales un nou Consiliu de administrație în 29 iunie 1940, care avea ca președinte pe avocatul Th. S. Constantinescu. S-a constatat că problema fuziunii nu a fost pusă în discuția Adunării generale, așa cum prevedeau Statutele băncii, ci a fost discutată numai de membrii Consiliului de administrație, în ciuda faptului că membrii cooperatori doreau fuziunea, fiindcă ducea la concentrarea și dezvoltarea cooperăției locale. Inspecția efectuată constata că banca are un capital de 1.245.635 lei și 432 de societari. Capitalul social și fondurile reprezentau 56% din activul băncii iar restul de 44% era capital străin depus spre fructificare, de creditori. Banca avea un activ în valoare de 2.419.592 lei, față de un pasiv de 2.402.038 lei și un beneficiu net, de 17.554 lei⁶⁵. Procesul-verbal menționa, că în Pucioasa au fuzionat Cooperativa „Trei Ierarhi” cu Banca Populară „Pucioasa”, care lucra în operațiuni de aprovizionare și desfacere cu produse alimentare.

Pentru anul 1941, fondul documentar al Băncii Populară „Țăranul” cuprinde mai multe documente. Procesul-verbal din 18 mai 1941, întocmit în urma inspecției făcută de Sergiu Frunză, subinspector la Institutul Național al Cooperăției la Banca Populară „Țăranul” conține referiri la fuziunea băncii. În 17 mai 1941, a fost convocată Adunarea generală ordinară a membrilor Băncii Populare „Țăranul” pentru a se discuta fuziunea ca băncile populare: „Pucioasa”, „Munteanu-Bun Român”, dar care nu s-a ținut fiindcă nu au fost prezenți majoritatea membrilor. Adunarea s-a ținut a doua zi cu membrii prezenți, însă nu s-a discutat problema fuziunii „pe motivul că nu se cunoaște situația financiară a celor două bănci”⁶⁶. Această fuziune a fost amânată până când se va cunoaște situația financiară a celor două bănci făcută de reprezentanții Institutului Național al Cooperăției.

În 21 decembrie 1941 Banca Populară Populară „Țăranul” a fost inspectată de inspectorul I.N. Pârvulescu. Procesul-verbal al acestei inspecții subliniază rolul acestei bănci „**începătoare mișcării de asociere a sătenilor**”, mișcare care după prima lege a băncilor populare din 1903 a transformat societatea economică în Banca Populară „Țăranul”. Din această bancă s-a desprins Banca Populară „Munteanu”, cu care își dispută vechimea; aceasta păstra și actele de constituire⁶⁷. Concluzia acestei inspecții era că Banca „Țăranul” este o unitate viabilă, dar are un obiect de activitate identic, cu cel al băncilor din localitatea Pucioasa. Problema fuziunii rămânea ca o problemă de viitor, care va fi rezolvată în cadrul planului general de reorganizare al cooperăției pentru „a putea servi ca organ viu de distribuirea creditelor în scopul activității productive a casei rurale”⁶⁸.

⁶⁴ *Idem*, Proces-verbal 1940, f. 1 – 3, inv. 31.159 I C.

⁶⁵ *Idem*, Proces-verbal 1941, f. 2.

⁶⁶ *Idem*, dos. 16/1941, f. 15, inv. 31.161 I C.

⁶⁷ *Ibidem*, f. 4.

⁶⁸ *Ibidem*, f. 6.

Inspecția din 5 – 9 martie 1943, de la Banca Populară „Țăranul” a fost făcută de Paul Ionescu, subinspector la Institutul Național al Cooperăției. Balanța de verificare, făcută cu acest prilej, constata la activul băncii, în contul „participații” o creștere a fondurilor în ultimii ani, astfel că la Institutul Național al Cooperativei avea suma de 50.000 lei, la Federala „Dâmbovița”, 20.304 lei, iar la Cooperativa de asigurare „Vulturul” suma de 4.000 lei. La pasivul băncii, la contul „împrumuturi convertibile”, s-au constatat restanțe în proporție de 35%, „lucru neadmis de lege, mai ales în timpul de față, când pe piață este numerar suficient, deci aceste împrumuturi trebuie în întregime lichidate, de restanțe ne mai putând fi vorba”⁶⁹. Capitalul social al băncii avea o valoare de 1.276.340 lei și aparținea la 485 de societari⁷⁰.

În anul 1942, banca a avut o activitate bună, a înregistrat un beneficiu net de 44.676 lei. Contabilitatea este bine ținută de contabilul Nicu C. Popescu iar caseria de Mihail Petroșianu.

Inspecția din 16 decembrie 1945, efectuată de subinspectorul I.N. Pârvolescu, constata că bilanțul anului 1944 s-a încheiat cu un beneficiu de 101.535 lei, ceea ce înseamnă că banca a avut o activitate bună. Activul băncii, la contul „împrumuturi” înregistra o valoare de 3.455.700 lei din care 94% aveau scadențe curente; contul „împrumuturi convertibile” avea o valoare de 145.295 lei, la 55 de debitori ce aveau scadențe expirate; contul „participații” la Federala „Dâmbovița” avea 50.000 lei, iar la Institutul Național al Cooperăției 48.378 lei⁷¹.

Pasivul băncii, contul „capital și fonduri” avea o valoare de 2.767.465 lei. Din această valoare, capitalul social avea valoarea de 2.461.498 lei, înscris de 617 asociați (societari). În anul 1944 capitalul social a crescut cu 578.004 lei, fiind înscris de 22 de asociați noi⁷². Fondurile străine ale băncii, adică fondurile depuse spre fructificare de creditori, aveau valoare de 771.851 lei. Banca a încheiat bilanțul cu un beneficiu net de 208.789 lei⁷³. La capitolul „Observații și îndrumări” în procesul-verbal al inspecției se arată, că banca se mărginește în activitatea sa la operațiunile strict bancare, care sunt administrate cu grijă. Inspecția recomanda mărirea capitalului social și recrutarea de noi membri, dat fiind faptul că Institutul Național al Cooperativelor a fixat un minim de capital pentru băncile populare noi înființate, la 5.000.000 lei, cotă de capital care se va cere și celorlalte bănci, cu ocazia reorganizării mișcării cooperatiste.

Inspecția din 28 – 29 noiembrie 1946 a fost efectuată de Ștefan Dobre, subinspector la Institutul Național al Cooperăției. Banca avea un număr de 654 de societari și un capital social vărsat de 6.510.619 lei, iar o parte socială avea valoarea de 500 lei. Au crescut depunerile spre fructificare la suma de 896.204 lei, fiind depuse de 181 de creditori. Acestora, li s-a acordat o dobândă de 4% pe an, la depunerile noi și o dobândă de 2% pe an, la cele vechi. Banca a încheiat bilanțul pe anul 1945, cu un beneficiu net de 110.512 lei⁷⁴. Procesul-verbal făcea referire și la decizia nr. 2313/1946, a Institutului Național al Cooperăției, care a hotărât pentru băncile populare nou înființate să posede un capital social de 100.000.000 lei, din care 30% să fie vărsat, iar o parte socială să fie de 50.000 lei. Procesul-verbal, la capitalul „Observații-îndrumări”, constata că, „banca are o situație

⁶⁹ *Idem*, Proces-verbal 1943, f. 1.

⁷⁰ *Ibidem*, f. 3.

⁷¹ *Idem*, Proces-verbal 1945, f. 1, inv. 31.167 I C.

⁷² *Ibidem*, f. 2.

⁷³ *Ibidem*.

⁷⁴ *Idem*, Proces-verbal 1946, f. 1, inv. 31.168 I C.

financiară bună, este bine condusă și printr-o activitate stăruitoare credem că poate îndeplini cerințele de mărirea capitalului social”⁷⁵.

În 2 ianuarie 1948, s-a afișat convocarea nr. 1, a Băncii „Țăranul”, la instituțiile importante din Pucioasa. Această convocare era pentru ținerea Adunării generale extraordinare a Băncii Populare „Țăranul” în ziua de 24 ianuarie 1948, orele 10⁰⁰ și care avea pe ordinea de zi, fuziunea cu băncile populare „Munteanu-Bun Român” din Diaconești, „Sf. Cruce” din Zărăfoaia și „Cuza-Vodă” din Moțâieni. Se preciza în această convocare că, „în cazul când în ziua de 24 ianuarie, nu se va întruni majoritatea membrilor băncii, atunci adunarea se va ține pe 25 ianuarie, cu membrii prezenți”⁷⁶. Adunarea Generală Extraordinară a Băncii Populare „Țăranul” s-a ținut pe 25 ianuarie, iar membrii prezenți în număr de 22 au votat fuziunea, în numele celor 700 de membri⁷⁷.

Adunarea a fost condusă de un birou format din președintele băncii, Teodosie S. Constantinescu, secretar Ion N. D. Florescu, scrutători Ghe. Gr. Miculescu și Nicolae Marian.

Banca Populară „Țăranul” a folosit din anul 1900, o ștampilă pentru autentificarea actelor băncii. Fondul nu posedă ștampila, dar documentele poartă amprenta lăsată de aceasta, având legenda „Pucioasa. Societate economică „Țăranul” Reconstituită. 23 III 1900”. În interiorul legendei este reprezentat un țăran îmbrăcat în costum popular țăranesc, ținând în mâna dreaptă tricoulul a cărui hampă are terminația sub formă de cruce.

Banca Populară „Țăranul” din Pucioasa a fost prima bancă populară din România, „începătoarea mișcării de asociere a sătenilor” și a avut un rol benefic în dezvoltarea economică a localității Pucioasa și a satelor din jur.

⁷⁵ *Ibidem*, f. 4.

⁷⁶ *Idem*, dos. 17/1948, f. 1.

⁷⁷ *Ibidem*, f. 16.

Conducerea Băncii Populare Țăranul Preotul Serghe Constantinescu, Constantin Mircescu, Nicu Pop.

Tedeumul de Sfinții Constantin și Elena patronii Băncii Țăranul.

1930. Inaugurarea oraşului Pucioasa si sfinţirea drapelului Corporaţiei meseriaşilor.

Inaugurarea oraşului Pucioasa 1 ianuarie 1930. Primar I. Crăciun.

